የሰ/መ/ቁ፡- 47807

6/4/2002

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

ሐጎስ ወልዱ

ሂሩት መለሰ

ታፈሰ ይርጋ

አልማው ወሌ

አመልካች፡- የኢትዮጵያ መድን ድርጅት - ነ/ፈጅ እሌኒ እሸቱ

ተጠሪ፡- 1. ወ/ሮ ፀሐይነሽ ፈንታው - ቀረቡ

2. ሜታ አቦ ቢራ ፋብሪካ አ/ማ - ነ/ፈጅ ሰለሞን ዘገየ

መዝገቡ ተመርምሮ ቀጥሎ የተመለከተው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

ይህ ጉዳይ ከሥራ ውል ጋር በተያያዘ የካሳ ክፍያ ጥያቄን የሚመለከት ሲሆን አንደኛ ተጠሪ በፌደራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በሁለተኛ ተጠሪ ላይ ባቀረቡት ክስ ሟች ባለቤቴ አቶ አሸንጋ ዩታ በተከሳሽ ድርጅት ከሰኔ 24 ቀን 1974 ዓ.ም ጀምሮ ተቀጥረው ሲሰሩ ታህሳስ 1 ቀን 2000 ዓ.ም በመ/ቤቱ የሥራ ሰዓት ለድርጅቱ ስፖርት ክለብ ውጤት መሳካት ሲባል የስፖርት ልምምድ እንዲያደርጉ ታዘው በልምምድ የተነሳ ወድቀው እራሳቸውን የሳቱ በመሆኑ ሕይወታቸው ሊያልፍ ችሏል፡፡ የባለቤቴ ሕይወት በስፖርት ልምምድ እንዳሉ በመውደቃቸው ምክንያት ሊያልፍ እንደቻለ የመ/ቤቱ ኃላፊዎች በጽሁፍና በቃል በነገሩኝ መሰረት የሕይወት ካሳ እንዲከፈለኝ የጠየቅሁ ቢሆንም ለመክፈል ፈቃደኛ አልሆኑም፡፡

ስለሆነም በአዋጅ ቁጥር 377/96 መሰረት የሕይወት ካሳ፣ የቀብር ሥነ -ሥርዓት ማስፈጸሚያ እና ከዚሁ ጋር ተያያዥነት ያላቸው ክፍያዎች እንዲከፈሉኝ ይወሰንልኝ በማለት ጠይቀዋል፡፡

ተከሳሽ ቀርቦም በሰጠው መልስ ተከሳሽ ድርጅት በሰራተኛች ላይ ለሚደርስ ጉዳት ከኢትዮጵያ መድን ድርጅት የመድን ዋስትና ሽፋን የገባ ስለሆነ መድን ሰጭው ወደ ክርክሩ ጣልቃ እንዲገባ ይታዘዝልን በማለት አመልክቷል፡፡

የኢትዮጵያ መድን ድርጅትም የአሁን አመልካች በክርክሩ ጣልቃ እንዲገባ ተደርጎ በሰጠው መልስ የሟች ሕይወት ያለፈው በነበረባቸው አጣዳፊ የልብ ሕመም ምክንያት ስለመሆኑ በአስከሬን ምርመራ ተረጋግጧል፡፡ ይህም ሟች የሞቱት በበሽታ እንጂ በሥራ ላይ በመጣ አደጋ እንዳልሆነ የሚያሳይ ነው፡፡ የሟች ሥራም ስፖርተኛ ሳይሆን ጽዳት የነበረ ሲሆን በትርፍ ሰዓታቸው በስፖርት ሜዳ ተገኝተው ከሆነም የነበረባቸው ሕመም ለሞት አበቃቸው እንጂ በሥራ ላይ በደረሰ አደጋ ሕይወታቸው አላለፈም፡፡ ይህ ከሆነ ደግሞ በኃላፊነት ልንጠየቅ ስለማይገባ ክሱ ከበቂ ኪሳራ ጋር ሊሰረዝ ይገባል በማለት ተከራክረዋል፡፡

የግራ ቀኙ ክርክር በዚህ መልኩ የቀረበለት የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ጉዳዩን መርምሮ ከዳግማዊ ምኒሊክ ሆስፒታል የቀረበው የሟች አስከሬን ምርመራ ውጤት ሟችን ለሞት ያበቃቸው አጣዳፊ የሆነ የልብ ጡንቻ ቁስለት እንደሆነ ያሰረዳል፡፡ ከሳሽ ሟች የሞቱት በመ/ቤቱ የሥራ ሰዓት ለድርጅቱ ስፖርት ክለብ ውጤት መሳካት ሲባል የስፖርት ልምምድ እንዲያደርጉ ታዘው በልምምድ ላይ እንዳሉ ወድቀው እራሳቸውን ስተው ሞተዋል ቢሉም በዚህ አካኋን ሟች ስለመሞታቸው ያላሰረዱ ከመሆኑም በላይ ሟች በተከሳሽ ድርጅት የፅዳት ሰራተኛ እንጂ ስፖርተኛ

አይደሉም። ስለሆነም ሟች የሞቱት በሥራ ላይ በደረሰ አደጋ ሳይሆን በተፈጥሮ ምክንያት እንደሆነ ከቀረበው የሐኪም ማስረጃ መረዳት የተቻለ ስለሆነ ከሳሽ ሟች ባለቤቴ በሥራ ላይ በደረሰ አደጋ ሕይወታቸው አልፏል በማለት ያቀረቡት ክስ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 97 ሥር የሚሸፈን ባለመሆኑ ክሱ ተቀባይነት የለውም በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

ተከሳሽ በዚህ ውሳኔ ቅሬታ አድሮባቸው የይግባኝ ቅሬታ ለፌደራል ከፍተኛ ፍ/ቤት አቅርበው ፍ/ቤቱም ግራ ቀኙን አከራክሮ የሥር ተከሳሽ አንደኛ መ/ሰጭ ለሁለተኛ መ/ሰጭ በጻፈው ደብዳቤ ሟች በሥራ ላይ ከድርጅቱ ስፖርተኞች ጋር ልምምድ ሲያደርጉ ሕይወታቸው ማለፉን ጠቅሶ በመድን ውሉ መሰረት የካሳ ክፍያ እንዲፈጽምላቸው የጠየቀ ሲሆን በአዋጁ አንቀጽ 95/2/ መሰረት በሥራ ላይ የሚደርስ ጉዳት ማለት በሥራ ላይ የሚደርስ አደጋ ወይም በሥራ ምክንያት የሚመጣ በሽታ ማለት እንደሆነ የተመለከተ ስለሆነ ሟችም ከድርጅቱ ስፖርተኞች ጋር ሥልጠና ሲወስዱ ስለሞቱ ይህም በሥራ ላይ በደረሰ አደጋ ምክንያት እንደሞቱ ስለሚያረጋግጥ የሥር ፍ/ቤት ተከሳሽ ለደረሰው አደጋ ኃላፊ አይደለም በማለት የሰጠው ውሳኔ ተገቢነት የለውም በማለት ውሳኔውን በመሻር አንደኛ እና ሁለተኛ መ/ሰጭዎች ለደረሰው ጉዳት ኃላፊ ስለሆኑ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 110/1/ /ሀ/ እና /ለ/ እንደዚሁም በንዑስ አንቀጽ /2/ መሰረት ካሳ ሊከፈሉ ይገባል በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

በአመልካች በኩል የሰበር አቤቱታ የቀረበው ይህንኑ በመቃወም ሲሆን ችሎቱም አቤቱታውን መርምሮ የአንደኛ ተጠሪ ባለቤት የሞቱት በሥራ ላይ እንዳሉ በደረሰባቸው አደጋ ምክንያት ነው ተብሎ ካሳ ሊከፈላቸው ይገባል በማለት የፌደራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የሰጠው ውሳኔ አግባብነቱን ለመመርመር አቤቱታው ለሰበር ይቅረብ ብሎ ተጠሪዎችን በመጥራት ግራ ቀኙን አከራክሯል።

በአጠቃላይ የክርክሩ አመጣጥና ይዘት ከፍ ብሎ የተመለከተው ሲሆን ምላሽ ማግኘት የሚገባው የጉዳዩ ጭብጥ የአንደኛ ተጠሪ ባለቤት የሞቱት በሥራ ላይ በደረሰባቸው አደጋ ነው ወይንስ አይደለም? የሚለው ነው።

በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 95/2/ መሰረት በሥራ ላይ የሚደርስ ጉዳት ማለት በሥራ ላይ የሚደርስ አደጋ /occupational injury/ ወይም በሥራ ምክንያት የሚመጣ በሽታ /occupational disease/ እንደሆነ ተመልክቷል። በሥራ ላይ የሚደርስ አደጋ ማለት ደግሞ በአንቀጽ 97 ላይ ትርጉም የተሰጠው ሲሆን ማንኛውም ሰራተኛ ሥራውን በማከናወን ላይ ሳለ ወይም ከሥራው ጋር ግንኙነት ባለው ሁኔታ ከራሱ ውጭ በሆነ ምክንያት ወይም ሥራውን ለማከናወን ባደረገው ጥረት ምክንያት በአካሉ ወይም በአካሉ ማንኛውም ክፍል ተፈጥሮዊ እንቅስቃሴ ላይ በድንገት ጉዳት በሚደርስበት ጊዜ እንደሆነ ተመልክቷል።

በዚህ የአዋጁ ድንጋጌ መሰረት የካሳ ክፍያ ጥያቄ የሚያቀርበው ወገን ጉዳቱ የደረሰው በአንቀጽ 97 በተመለከተው አኳኋን በሥራ ላይ በደረሰ አደጋ ምክንያት መሆኑንና እንደዚሁም በድርጊቱና በውጤቱ መካከል ቅርብና ቀጥተኛ የሆነ የምክንያትና የውጤት ግንኙነት መኖሩን /proximate cause and effect relation ship/ ማስረዳት እንደሚጠበቅበት ይታመናል።

በሌላ በኩልም የአሰሪው ኃላፊነት በጥፋት ያልተመሰረተ ጥብቅ /strict/ ስለሆነ ካሳ ጠያቂው ወገን ጉዳት የደረሰበት መሆኑን ማሳየት ብቻ እንጂ ከዚህ አልፎ የጉዳት አድራሹን ወይንም የአሰሪውን የአእምሮ ሁኔታ /state of mind/ ማስረዳት እንደማይጠበቅበት ከአንቀጽ 96 ድንጋጌ መገንዘብ ይቻላል።

ከላይ በተገለፀው አኳኋን አንደኛ ተጠሪም ሟች ባለቤታቸው ሕይወታቸው ያለፈው በአንቀጽ 97 በተመለከተው መሰረት ሥራቸውን በማከናወን ላይ ሳሉ ወይንም ከሥራው ጋር ግንኙነት ባለው ሁኔታ ከራሳቸው ውጭ በሆነ ምክንያት በድንገት በደረሰባቸው ጉዳት ሳቢያ ሕይወታቸው ማለፉን ማስረዳት ይጠበቅባቸዋል ማለት ነው። አንደኛ ተጠሪ ሟች ባለቤቴ ሕይወታቸው ሊያልፍ የቻለው ለድርጅቱ ስፖርት ክለብ ውጤት መሳካት የስፖርት ልምምድ እንዲያደርጉ በአሰሪው ታዘው ልምምድ ሲያደርጉ ወድቀው ሕይወታቸው ያለፈ ስለሆነ ይህም በሥራ ላይ የደረሰ አደጋ ስለሆነ ካሳ ሊከፈለኝ ይገባል በማለት ዳኝነት ጠይቀዋል።

ሆኖም ግን ሟች የአንደኛ ተጠሪ ባለቤት የተቀጠሩበት የሥራ መደብ በስፖርተኛነት ሳይሆን በፅዳት ሰራተኛነት የሥራ መደብ እንደሆነ ከመረጋገጡም በላይ አንደኛ ተጠሪ እንደሚሉትም በአሰሪው በኩል ለድርጅቱ ስፖርት ክለብ

ውጤት መሳካት ሲባል የስፖርት ልምምድ እንዲያደርጉ በአሰሪው ታዘው የስፖርት ልምምዱን ሲያደርጉ ሕይወታቸው ስለማለፉም አላስረዱም፡፡

ከዚህም ሌላ ሟች የስፖርት ልምምድ እንዲያደርጉ በአሰሪው ትዕዛዝ ተሰጥቷቸው ነበር ቢባል እንኳን በስፖርት ልምምድ ላይ እንዳሉ ሕይወታቸው ማለፉ በአንቀጽ 97 ላይ እንደተመለከተው በስራ ላይ በደረሰባቸው አደጋ /accident/ ሳቢያ ሕይወታቸው እንዳለፈ የሚያረጋግጥ አይደለም፡፡ ምክንያቱም የአዋጁ አንቀጽ 95/2/ እና 97 ድንጋጌዎች በጣምራ ሲተረጎም በሥራ ላይ ጉዳት ደርሷል ለማለት በአደጋ ምክንያት በሰራተኛው አካል ላይ ጉዳት መድረሱ መረጋገጥ እንደሚገባው መገንዘብ ስለሚቻል ነው፡፡ በዚህ መልኩም በሟች ላይ በአደጋ ምክንያት ጉዳት የደረሰ ስለመሆኑ ያልተረጋገጠ ሲሆን ይልቁንም የቀረበው የሟች አስከሬን ምርመራ ውጤት ሟች ለሕልፈት የበቁት አጣዳፊ በሆነ የልብ ጡንቻ ቁስለት ምክንያት መሆኑን ስለሚያረጋግጥ ሟች በሥራ ላይ እንዳሉ በደረሰባቸው አደጋ ምክንያት ለሞት እንዳልበቁና በተፈጥሮ ምክንያት /Natural cause/ እንደሞቱ የሚያሳይ ነው፡፡

ሲጠቃለልም በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 95 እና 97 በተደነገገው አግባብ አንደኛ ተጠሪ ሟች ባለቤታቸው በሥራ ላይ በደረሰ አደጋ ምክንያት ስለመሞታቸው በማስረዳት የካሳ ክፍያ ጥያቄውን ማቅረብ ሲጠበቅባቸው ይህንን የማስረዳት ግዴታቸውን ባልተወጡበት ሁኔታ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ሟች ለሞት የበቁት በሥራ ምክንያት በተፈጠረ አደጋ ነው በማለት የሥር ፍ/ቤትን ውሳኔ በመሻር የሥር ተከሳሹ /ሁለተኛ ተጠሪ/ ለጉዳቱ ኃላፊ ነው ብሎ በክስ የተጠየቀውን ካሳ ተከሳሹና ጣልቃ ገቡ የአሁን አመልካች ሊከፍሉ ይገባል በማለት የሰጠው ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ አግኝተነዋል፡፡

<u>ው ሳ ኔ</u>

1. የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 75634 ግንቦት 27 ቀን 2001 ዓ.ም የሰጠውን ውሳኔ በመሻር የፌዴራል መጀመሪያ ደ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 13539 በ6/4/2001 ዓ.ም የሰጠውን ፍርድ አጽንተናል፡፡

2. ግራ ቀኙ ወጭና ኪሳራ ይቻቻሉ ብለናል፡፡

3.መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ወ/ነ